

WB 132: Kun je alles privatiseren?

Opdrachten gemaakt door Menno van Calcar

Leerdoel

Het verhelderen van het begrip privatisering (liberalisme en socialisme) en de grenzen ervan.

Doelgroep: 4 havo/vwo

Maatschappijleer/Economie/Politieke Filosofie

Bekijk eerst het filmpje.

Introductie

De Nederlandse overheid stelt zich steeds meer op als bedrijf en behandelt burgers steeds meer als klanten. Bij de diensten en producten die nog in overheidshanden zijn, zie je dat vooral in hoe ze communiceren (Belastingdienst: *Leuker kunnen we het niet maken, wel gemakkelijker!*), maar veel diensten en producten waar ooit de overheid verantwoordelijk voor was zijn geprivatiseerd. Dat wil zeggen dat ze nu aangeboden worden door bedrijven. Groot verschil tussen een overheid en een bedrijf is dat de overheid geld vraagt voor de diensten om de diensten te kunnen blijven leveren, en dat een bedrijf geld vraagt voor de diensten om geld te verdienen.

Het idee achter privatisering is dat bedrijven bepaalde diensten en producten veel beter en/of goedkoper moeten en kunnen aanbieden, omdat ze moeten overleven in een concurrentiestrijd met andere bedrijven. De overheid zou, door gebrek aan concurrentie, niet efficiënt zijn.

Een mooie gedachte, maar er is nogal wat discussie mogelijk over wat er allemaal wel en niet door bedrijven beter gedaan zou kunnen worden. Het voorbeeld van de NS illustreert dat: het spoor in de Randstad is propvol, zodat er simpelweg geen ruimte is voor een concurrent die toch dezelfde rails zou moeten gebruiken. Bovendien moet de NS van (enig) aandeelhouder de Rijksoverheid op verliesgevende lijnen blijven rijden, zodat de NS eigenlijk nauwelijks winst kan maken. Leuke markt voor een concurrent om in te stappen!

Opdrachten

Opdracht 1

Ook in het voortgezet onderwijs heb je 'bedrijfsscholen', de zogenaamde privéscholen als Luzac en Stebo. Omdat die geen financiering van de overheid krijgen en geen grote klassen willen, betalen de leerlingen (of hun ouders) nogal veel lesgeld, maar dan garanderen die scholen wel een 100% slagingspercentage. Misschien is verdere privatisering niet zo'n slecht idee. Voer een debat over de stelling 'De overheid moet zich volledig terugtrekken uit het voortgezet onderwijs.'

Opdracht 2

Als de overheid mij als klant behandelt, wil ik ook dezelfde rechten die een klant heeft: ik wil een andere overheid kunnen uitkiezen! Beargumenteer in een betoog van 400 woorden waarom zo'n keuzemogelijkheid niet uitvoerbaar/wenselijk zou zijn.

Opdracht 3

Nederland wordt wel een geleide markteconomie genoemd; een positie tussen een liberale (in Amerikaanse zin) staat en een socialistische (of zelfs communistische) staat in. Dat wil zeggen dat er een vrije markt is, maar dat bepaalde diensten en producten door de overheid geregeld worden of door de overheid aangestuurd worden (bijv. door heffingen en subsidies, minimumloon, minimumbroodprijs, CAO, etc). Door privatisering schuift het Nederlandse model op richting liberaal model.

Neem een pak monopolygeld, verdeel de klas in twee groepen en bedenk een aantal behoeften (punaises nodig om te eten, stoelen moeten gehuurd worden, gevouwen papier is ontspanning, etc.). Bij de ene groep is er één persoon die alle middelen in handen heeft (alle punaises of stoelen of gevouwen papier bijvoorbeeld), de andere groep zorgt ervoor dat de middelen bij minimaal twee aanbieders te krijgen zijn. Speel dit een kwartier en bespreek wat er opvalt.

Opdracht 4

Privatiseer je eigen (t)huis! Kinderen zijn er goed in: de ene ouder uitspelen tegen de ander, onderhandelen over huisregels met als laatste dreigement dat je naar de 'concurrent' (de andere ouder) overstapt. Dit kan je ook uitproberen als er geen concurrent lijkt te zijn. Stel een lijst diensten en producten op die je van je huis / ouders verlangt (bijvoorbeeld: dat ze zorgen voor een toestroom gas, licht en water, de internetaansluiting betalen, een kapot raam repareren, voor eten zorgen, etc) en kijk of de package-deal die je nu hebt weg te concurreren is als je andere aanbieders gaat aannemen (internet via het netwerk van de burens, eten uit de snackbar, water, stroom en gas van de andere burens. Leg deze keuzemogelijkheden voor aan je ouders en onderhandel over wat jij als klant aan het huishouden levert (huisregels, ander gedrag). Tip: alleen uit te voeren als je ouders gevoel voor humor hebben.